

ERMENİSTAN PARLAMENTOSU'NDA DEMOKRATİKLEŞME SORUNU

Selenay Erva YALÇIN

Analist

Ermenistan Parlamentosu, bu hafta Salı günü, ceza kanununda yapılması teklif edilen bir değişiklik vesilesiyle karışıklıklara sahne olmuştur. Değişiklik yapılması teklif edilen kanun maddesi, Ermenistan Ceza Kanununun soykırım suçunun inkârına uygulanacak cezai müeyyideyi düzenleyen 136. maddesidir. Madde metni aşağıdaki gibidir:

136. Madde: Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçların Alenen İnkârı, Meşrulaştırılması, Manipülasyonu ve Bu Suçlardan Doğan Tehlikenin İndirgenmesi

Bir kişiyi veya grubu kine tahrike, ayrımcılık ve şiddet eylemlerine maruz bırakmak amacıyla ırk, ten rengi, ulusal, etnik ya da dini geçmişinden hareketle işlenen soykırım ya da insanlığa karşı suçların alenen inkârı, meşrulaştırılması, manipülasyonu ve bu suçlardan doğan tehlikenin indirgenmesi eylemleri... cezalandırılır.[1]

Madde metnine göre soykırımın inkârı yalnızca kine tahrik, ayrımcılık veya şiddet eylemi vasfı taşıyorsa cezalandırılabilir. Muhalefet partisinin değişiklik için vermiş olduğu teklif temel itibarıyla yukarıdaki madde metninin fazla koşullu olduğunu, soykırımın inkârının bütün bu detaylardan azade, salt inkâr fiiliyle cezalandırılabilir olması gerektiğini öne sürmektedir. Paşinyanın başında olduğu iktidar partisi ise maddenin mevcut haliyle kapsamlı ve yeterli olduğunu belirtmiştir. Taraflar arasında sözlü olarak başlayan tartışma, daha sonra şiddetlenmiş ve fiziksel boyutlara dahi ulaşmıştır.[2]

Soykırımın inkârı ve bu inkâra yapılan suç isnadı ile ilgili en önemli emsal şüphesiz İsvçire v. Perinçek davasıdır. Davada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, temel yargılama ilkelerinden sapmayacak şekilde, demokratik toplumun gelişimine katkıda bulunacak her türlü tartışmanın [] söylemi teşkil etmemesi durumunda- ifade özgürlüğü sayılacağını karara bağlamıştır.[3] Ermenistan Ceza Kanununun ilgili madde metninde de benzer bir ifadeye rastlamak mümkündür: Bir kişiyi veya grubu kine tahrike, ayrımcılık ve şiddet eylemlerine maruz bırakmak amacıyla soykırımın inkâr edilmesi durumunda fail cezalandırılacaktır. Aksi takdirde, AİHMin de karara bağladığı haliyle, salt soykırımın inkâr edilmesinin cezalandırılması demokratik toplumun gereklerine aykırı olacaktır.

Ermenistanın 2018den bu yana devamlı sözünü ettiği ve Azerbaycanla barış antlaşmasının sacayaklarından biri olan anayasa değişikliği konusu, bilindiği üzere, barış süreciyle

ilgisizmiş gibi ve yalnızca demokratik eksikliklere bir çözüm bulabilmek amacıyla yapılmış gibi servis edilmektedir. Muhalefet ve iktidar kanatlarının nadir ortak noktalarından birini oluşturan anayasanın demokratikleştirilmesi ve muasırlaştırılması hedefi, politik saiklerle çatıştığında göz ardı edilmektedir. Bunun bir örneği bağımsız ve egemen bir ülkeye karşı toprak talebi içeren Bağımsızlık Bildirgesine[4] yapılan atfın Ermenistan Anayasasının[5] giriş kısmında hala duruyor olması ve anayasa değişikliği sürecinde bu durumun bir sebep olarak belirtilmemesidir. Demokratik toplumlar, uluslararası hukuka ve insan haklarına saygılı anayasalarla koruma altına alınırlar. Bağımsız ve egemen bir ülkenin sınırları içerisinde olan topraklarda hak talep etmek ise ne demokratik ne de insan haklarına saygılı bir toplumun göstergesidir. Aksine, bölgeyi ve bölge halkını suni kavgalarla ayrıştıran, nefret duygusunu besleyen ve yetinmeyen Batı anlayışının ürünüdür.

Bir diğer örnek ise Avrupa Komisyonuna üye olan ve AİHMin yargı yetkisini kabul etmiş[6] Ermenistanın, ceza kanununda yapılmak istenen değişikliktir. Demokratik toplum ve düşünceler ancak farklı fikirlerin çatışması yoluyla gelişir ve değişirler. Ermenistan tarafınca tabu olarak bir köşeye kaldırılmak ve sorgulanmamak suretiyle kutsallaştırılan sözde soykırım konusu, tartışılmadığı ve sorgulanmadığı sürece toplumlar arasında nefretten örülmüş bir duvar olarak kalmaya devam edecektir. Paşinyanın sözde soykırımın hangi tarihlerde bir propaganda aracı olarak kullanılmaya başlandığına, kimin Ermenistanı sözde soykırım iddialarıyla yıllar boyunca kendine dönmekten ve mevcut Ermenistan Devletinin refahı için çalışmaktan alıkoyduğuna dair açıklamaları; sorgulama sürecinin başlangıcı sayılabilir.[7] Ne var ki Paşinyan, bu süreci kısa kesmiş ve bir daha benzeri açıklamalarda bulunmamıştır. Bununla birlikte 24 Nisan için yaptığı basın açıklamasında geçen seneden farklı olarak soykırım terimini de kullanmaktan çekinmemiştir.[8]

Ermenistan Ceza Kanununun 329. maddesi de ayrıca nefret suçunu düzenlemiştir. Madde metnine göre ırksal, etnik, ulusal ya da sosyal temelleri; dini ya da politik görüşleri temel alınarak kişi ya da gruba yönelik kin ve düşmanlığa tahrik, ayrımcılık, hoşgörüsüzlük * cezalandırılır.[9] Görüldüğü üzere 329. madde, aslında 136. maddenin cezalandırılmasını öngördüğü fiilleri hâlihazırda kapsamaktadır.[10] Bu durum, 136. maddenin politik çıkarılara hizmet ettiğinin bir delili olarak görülebilir.

Sonuç olarak Ermenistan Ceza Kanununda yapılması teklif edilen değişiklik hukuki yönden demokratik toplumun gereklerine, insan haklarına ve ifade özgürlüğüne aykırıdır. Ermenistanın, anayasasıyla birlikte, demokratikleşmesinin hedeflendiğini ileri süren milletvekilleri, yine, politik saiklerle hareket ederek hedeflerine aykırı tekliflerde bulunmaktadır. Bu durum, Ermenistana normalleşme ve barış süreçleri açısından güven duyulmasını engellemektedir. Somut hareketlere ve ilerlemeye duyulan ihtiyaç bu konjonktürde artmıştır ve her iki süreç de Ermenistandan gelecek tutarlı ve makul adımları beklemektedir.

*Görsel: [Travel to Armenia](#)

[1] Ermenistan Ceza Kanunu, *Legislationline*, Erişim Tarihi: 25 Nisan 2025, <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-12/Criminal%20Code%20of%20the%20Republic%20of%20Armenia%20%282022%29%20%28English%29.pdf>.

[2] Nate Ostiller, MPs fight in Armenian Parliament Over Proposed Bill Increasing Penalties for Genocide Denial, *OC Media*, 23 Nisan 2025, <https://oc-media.org/mps-fight-in-armenian-parliament-over-proposed-bill-increasing-penalties-for-genocide-denial/>.

[3] Case Of Perinçek v. Switzerland, *European Court of Human Rights*, Başvuru No: 27510/08, Erişim Tarihi: 25 Nisan 2025, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-158235%22%5D%7D>.

[4] Armenian Declaration of Independence, *National Assembly of the Republic of Armenia*, Erişim Tarihi: 25 Nisan 2025, <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=2602&lang=eng>.

[5] Constitution of the Republic of Armenia, *The President of the Republic of Armenia*, Erişim Tarihi: 25 Nisan 2025, <https://www.president.am/en/constitution-2015/>.

[6] Our Member States, *The Counsel of Europe*, Erişim Tarihi: 25 Nisan 2025, <https://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states>.

[7] Armenian PM Nikol Pashinyan's Statement in Davos Zurich: Genocide was Moscows Creation, *Turkish Coalition of America*, Erişim Tarihi: 25 Nisan 2025, <https://tc-america.org/news-events/events/armenian-pm-nikol-pashinyans-statement-in-davos-zurich:-genocide-was-moscow%E2%80%99s-creation-1326.htm>.

[8] Today We Commemorate the Innocent Victims of Armenian Genocide □ PM Pashinyans Statement, *ArmenPress*, 24 Nisan 2025, <https://armenpress.am/en/article/1218012>.

[9] Ermenistan Ceza Kanunu, *Legislationline*, Erişim Tarihi: 25 Nisan 2025, <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-12/Criminal%20Code%20of%20the%20Republic%20of%20Armenia%20%282022%29%20%28English%29.pdf>

[10] Bu konuda daha fazla bilgi için bkz.: Burak Tekin, Onur Uraz, Perinçek Kararı Sonrası Dönemde Soykırım İnkârı Yasaları ve İfade Özgürlüğüne Yaklaşımlar, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 177. Sayı, s.1-59, <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2025-177-2245>.

Yazar Hakkında :

Selenay Erva YALÇIN, 2020 yılında başladığı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2024 yılında mezun oldu. 2023 yılının Aralık ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinin (AVİM) uygulamalı eğitim programını tamamladı. Ocak 2024 AVİM misafir araştırmacı olarak çalışmaya başlayan Yalçın, Mart 2025 itibariyle analist olarak görevine devam etmektedir. Halihazırda Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukukunda yüksek lisansına devam eden Yalçın, AVİM soykırım hukuku ve Türk-Ermeni ilişkileri alanında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2026. "ERMENİSTAN PARLAMENTOSU'NDA DEMOKRATİKLEŞME SORUNU." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 38. Nisan 25. Erişim Haziran 02, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENISTAN-PARLAMENTOSU-NDA-DEMOKRATIKLESME-SORUNU>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır